

Türk Kültürü Araştırmaları
Yıl: XXV/1 (1987) Ankara,

s. 31-48.

D.225.

MAHİR İZİNİN
SONRA GELEN DÜNYANIN

İZLER İÇİNDE MAHİR İZ

Yrd. Doç. Dr. Abdülkerim ABDULKADİROĞLU

Hatırlanmak, ziyaret edilmek, vefatından sonra anılmak istenmek insan olarak hep arzuladığımız şeylerdir. Bazıları unutulmak korkusu psikozuna düşerler. Bu halin düşünülmesi bile onları ürkütür. Unutulma endişesi ve korkusunu yenebilmek için nasıl bir hayat yaşanmalı ve neler yapılmalıdır? Hz. Peygamber bir hadisinde bunu en veciz bir şekilde ifade ve beyan buyurmuştur: "İnsan ölünce bütün hayır işleri ve ibâdetler inkitaa uğrar. Yalnız üç nevi' âmâl-i hayriyyesi devam eder: 1) Hastahane, mektep, mescid, çeşme, köprü gibi devamlı ve ömürlü hayırlar, 2) Kendisiyle ümmeti-i İslâmiyye'nin istifade ettiği ilmi eserler, 3) Kendisine dua eden hayırlı evlâd."¹

İnanmış insanın ezeli ve ebedî hayata olan bağlılığı, hiç bir günü karar üzere bulunmayan bu fanî hayata olan bağlılığını kat kat aşar, hattâ o gelecek arzusu ümid haline dönüşür. Yapılan her hayırlı işin vefattan sonra da kişinin sevap defterine keşintisiz kaydedilmesi; böyle bir geleceği, bu dünyada kazanabilme az mutluluk mudur?

Bu yazıya konu merhum Mahir İz (1895-1974) hocamızın hayatı da böylesi gibta edilecek ve örnek alınacak hayatlardan biridir.

Kültürümüz açısından hayatları kayda değer zevatın günlük yazışmalarının da çok büyük kıymeti vardır. Bazı hallerde bu vesikalar anılan kişinin önceki eserlerine muadil olabileceği gibi gizli kalmış bazı hususların ortaya çıkartılmasında da kaynak olurlar. Bu hatıra yazımızda merhum hakkında ansiklopedik bilgiler verilmeyerek onun

¹ Bu hadis Müslim'in Sahih'i'nde Vasiyet bahsinde Ebu Hureyre'den naklen rivayet edilmiştir. Bkz. Sahih-i Buhari Muhtasarı Tecrid-i Sarfih Tercemesi, Diyanet İşl. Bşk. İğt. yayını, Ankara, 1968, 2. Baskı, c. IV, s. 592.

BİR YAZAR

MAHIR İZ

Cumhuriyet döneminin önde gelen eğitimci ve yazarlarından biri olan Mahir İz 1895 yılında İstanbul'da doğdu. Babası devrin büyük ilim adamı; Ankara Kadısı Külâhîzâde İsmail Abdulhalim Efendi'dir.

Ünlü Yazar Mahir İz, İlk ve Orta tahsilini babasının memuriyeti dolayısıyla; Midilli, Balıkesir, Isparta, Medine ve Ankara da tamamladı. Lise tahsilini İstanbul Vefa ve Ankara Liselerinde yaptı. Bir çok ilim adamlarından özel dersler aldı. Kendisini çok iyi yetiştirdi.

Mahir İz, memuriyet hayatına ilk kurulan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde zabıt katibi olarak başladı. Daha sonra, İstanbul İmam-Hatip Lisesi'ne öğretmen olarak atandı. Bu arada iki yıl Kimya Fakültesi'ne devam etti. Bir yıl kadar da Hukuk Fakültesi'ne devam ettikten sonra, bu okuldan 1936 yılında mezun oldu.

Yazar, Edebiyat Fakültesini bitirdikten sonra İstanbul'un çeşitli okullarında edebiyat öğretmenliği yaptı. Bu okulların bir çoğunda da idareciliklerde bulundu. Öğretmenliğinin en uzun yılları ise; Haydarpaşa Lisesindeki Edebiyat Öğretmenliği ve İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsünde verdiği Hitabet ve İrşat Dersleri olmuştur. Edebiyatçılar ve yazarlar arasındaki yerini; bu dönemlerde çeşitli gazete ve dergilere değişik isimlerde yazdığı makale ve nesirleriyle almıştır.

Mahir İz, özellikle İslâmi ilimler, tasavvuf ve edebiyat konularında yakın tarihimizde yetişen eşsiz şahsiyetlerden biridir. Ayrıca; eğitimciliği, ilmi ve etkiyici konuşmaları sayesinde de çok sayıda ilim ve edebiyat adamı yetiştirmiştir.

Diğer taraftan Sebilürreşat, Yeni Asya Sabahı, Yeni İstanbul gibi dergi ve gazetelerde yazdığı değerli yazıları ile de çok sayıda okuyucusunu doydurmuştur. Bu yazılarını genellikle Namık Yaz ve Abdullah Söğüt takma adlarıyla yazmıştır.

Son zamanlarda Ahmet Cevdet Paşa'nın Kısas-ı Enbiya ve Tevvarih-i Hulefa'sını sadeleştirmiş, Diyanet İşleri'nin hazırladığı Kur'ân-ı Kerim Meâli'nin hazırlanışı sırasında Redaksiyon Heyeti'ne başkanlık etmiştir. Son günlerinde bile edebi konularla ilgilenirken 1974 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

ESERLERİ:

Din ve Cemiyet
Tasavvuf
Yılların İzi
v.d.

VEFATININ SENE-İ DEVRİYYESİ MÜNASEBETİYLE

Hocam MAHİR İZ Beyefendi Hakkında

Osman ÖZTÜRK

İlâhî takdirin bir neticesi olarak bazı insanlar kaleimde, bazıları da kelâmda kâbiliyet sahibi olurlar. Muhterem hocam; kaleimde de kelâmda da mâhirdi. Kelâmdaki mahâreti ile elli küsür yıl pek çok tâlebeye ruh ve feyiz verdi. Kalemdeki üstadlığına gelince; eğer son bir kaç yılı olmasa idi, hiç yazılı eser vermeden aramızdan ayrılmış olacaktı. Ne yazık ki bildiklerini ve düşündüklerini çok küçük çapta kaleme almış oldu. Sohbet ve konuşmalarını da; biz beceriksiz talebeleri kaydedip, değerlendiremedik. Bazen gayretkeş insanlar, çerden çöpten kimselerin kırık dökük konuşmalarını nasıl da kıymetli bir metâ' imiş gibi takdimi beceriyorlar.

Rahmetli hocamı, bir Temmuz ayı sıcağında Mevlâ'mızın lücce-i gufrânına tevdi etmiştik. Musâb olduğu kanser illeti ile tam bir sene mücedele etti. Menhûs illete ilk teşhisin konulduğu Haydarpaşa Göğüs Cerrahisi'nde kendisini ziyâret ettiğinde: "Bana 'kansersin' dedi doktorun birisi, ben de güldüm. Yâ hû ben elime geçen paranın önce zekâtını verdim, sonra kalanından nasibimi aldım. Bende kanser olmaz" şeklinde mukabelede bulunduğunu inanmış bir insanın heyecanı ile ifâde etmişti.

Kendisini tanıyanlar; çömertliği ebebiyle dünyalık noktasından varlıklı zannederlerdi. Halbuki röntgen ücretini ödeme husûsunda bile sıkıntı çektiği olmuştur. Bu ibret-âmiz

hâdiseyi hikâye etmekte fayda mütâlea ediyorum. Hocam merhûm vefâtına bir kaç ay kala esir-i firaş olmuş, o dev cüseli zât eriyip solmuş ve yatakta büzülüp âdeta kaybolmuş gibi yatarken, tanıyanları Mahir Hoca nerede acaba diye arıyorlardı. İşte bu hâlde iken, akciğerlerdeki gelişmeleri görebilmek için doktor röntgen istemiş. Hoca durumu evde müzâkere etmiş, bakmış ki, eve gelip seyyar cihazla film çekecek doktorun ücretini ödemeye gücü yetmiyor. Ellerini semâya doğru kaldırıp, Rabbine teveccühle: "Ve ilâlâhil müstekâ, yetiş yâ Müsteân" dediğinin ertesi sabahı postacı ikâmete teslim havâleyi getirip vermiş. Önce bir "Allahuekber" demiş sonra da düşünmüş. Benim kimseden alacağım yok, bir yanlışlık olmasın hele biraz beklileyelim, paraya el sürmeyelim demiş. Ertesi gelen mektupta; paranın Fatih Kolleji'nde müdürlük yaptığı senelerde, vukû' bulan tahakkuk hatâsının tashîhi sadedinde olduğu bildirilmiş. Bunu bana bizzat ve pür-heyecân gözleri yaşlı olarak anlatmıştı. Bu kadar yakın münasebetimiz olmakla beraber, ben dahi bu âna kadar işin nezekâtını anlamamıştım. İşte bundan sonradır ki, fâş olan sırrını şöyle ifade etmiştir: "Elhamdülillah dünyada dikili taşım yok, ümid ederim hesâbı âsân ola..." Biz de hocamız için; hesâbı âsân, mîzânı sâkîl, makamı Cennet-i naîm olsun niyazında bulunuyoruz.

MAHİR İZ HOCA (1895-1974)'nın VASİYETNÂMESİ

Osmanlı edeb ve edebiyatının gerçek temsilcisi merhum hocamızın vefatından 1 sene evvel Prof.Dr. Osman ÖZTÜRK'e tevdi etmiş olduğu vasiyetnâme'yi ilk defa yayınlıyoruz.

İslâmî Edebiyat'a nasib oldu. İslâmî ve edebî cihetinden müstefid olma düşüncesiyle sunuyoruz.

İSLÂMÎ EDEBİYAT

دو صد و هشتاد و نه ساله از تولد به او غم
 زباز اینت با ای سن ای خانه کرری
 بیادت در بیاد همه نفاس متذورات

Vasiyetnâmenin Zarfı

Doktor Osman Öztürk Bey Oğluma
 Zebânâ nîst yârây-ı sühan ey hâme tahrîrî

Mîâd-ı kûşâd-ı ber mûtâd hîn-i hatm-i enfâs-ı ma'dûdât
 (Mutâd açılışı sayılı nefeslerin sona erdiği vakittir)

İSLAMİ EDEBİYATIN UNUTULMAZ ÜSTADI
MAHİR İZ Hoca
 (1895-1974)

Prof.Dr. Osman ÖZTÜRK

Osmanlı cemiyetinde bilhassa münevver zümre, çok cepheli bir kültür hazinesi idi. Edîb, şâir deyip geçmeyiniz; bugünün hoca geçinenlerini onlar ceplerinden çıkarırlardı. Merhum Mâhir İz hoca, 16 yaşında "Kenzu'l-ummâl" isimli Hadîs külliyyatını hatmedecek, "el-Câmiu'ssağîr"i ezberleyecek kadar ileri derecedeki Şer'i ilimlere müteveccih çalışmasını, dede ve baba mesleği olan kadılıkla noktalamak için, hukuk tahsili yapmayı denemiş, Mecelle'nin İsviçre kodsiviline yerini terk etmesine kızarak, hukuk fakültesinden ayrılmıştı. Kanunları değiştirmeyen saha diye bir ara Kimya Fakültesine de kaydolmuş ve sonunda mizac ve zevkine uygun olan Edebiyat Fakültesinden mezun olmuştu. Merhûmu bir defa dinleyenler, edebî cephesi ve zevki galip çok yönlü bir zât olduğunu hemen farkedebilirlerdi.

Ulemâdan, urefâdan ve meşâyihden pekçok kimse ile tanıştığı gibi, üdebâ ve şuarâdan da devrinin marûf ve gayrı marûf zevatı ile tanışmış, hem-meclis olmuştu. Başta Mehmed Âkif olmak üzere: Babanzâde A.Nâim, Ferid Kam, Hafız Yusuf Ararat, Mustafa Seyyid Sütüven, Fuad Şemsi, Ali Ekrem, Tahiru'l Mevlevî, Yahya Kemal, Halis Erginer, N. Sami Banarlı, Kemal Edip Kürkçüoğlu, Trabzon müftisi Cüdî

Efendî, Amasyalı Muallim Cüdî, Kuşadalı Ali Rıza Efendî, Sadık Vicdanî, ve Muhyiddin Râif beyler; Mahir Hoca merhumun kendilerine yetiştiği ve ülfet eylediği üdebâ ve şuarâdan bir kısmı idi.

Arapça, Farsça ve Türkçe şiir mahfûzâtı çok geniş idi. Eskilerin "müştâare" dedikleri, birinin bitirdiği mısraın son kelimesinin son harfi ile diğerinin mısraına başlaması şeklinde tezahür eden şiir müsabakasında bitmez bir sermayeye sahipti. Bir defasında Emirgân'daki evinin balkonunda semâver karşısında merhum Bekir Hâki hoca ile başlattıkları müştâare birtürlü bitmek bilmemişti.

Gençliğinde T.Fikret vâdisinde pekçok şiir yazmış, çok az bir kısmını; Maksud Kâmrân imzası ile Ankarada münteşir SA'Y mecmuasında yayınlamıştı. Sarı kâğıtlı kalın bir defter dolusu kurşun kalemle yazılmış bu ağıdalı şiirlerini; ısrar üzerine, zevkine itimad ettiği kimselere bazan okurdu.(1)

M.Akif merhumla tanıştıktan sonra, eski yazdıklarının bir değer taşımadığına kanaat getirdiğinden onlardan kolay kolay kimseye bahsetmezdi.

Mahir bey hocamızın, Trabzon mebûsu Ali Şükrü Bey'in şehadeti üzerine kaleme almış olduğu şu mersiyesi, O'nun şiirdeki kudretini çok açık göstermektedir:

092093

İZ, Abdullah Mahir

-
- 1 AYHAN IŞIK, Mahir İz hayatı, eserleri ve tasavvufi görüşleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2003
-
- 2 İDRİS TOPÇUOĞLU, Mâhir İz hayatı eserleri ve tasavvufi görüşlerî, Marmara Üniversitesi, Yüksek Lisans, 2005

İsimsiz Kıt'alar

Fâruk Nâfiz ÇAMLIBEL

Her gönül kıssası hasretle biter dünyâda,
Erişir vuslata cennette nihâyet canlar.
Hem bu dünyâda saâdet, hem o dünyâda safâ;
Yazmıyor böyle bir efsâne bizim destanlar!

★

Ne zaman gördü bu dergâh bir ölümsüz mihmân?
Dün sabah gelmiş olanlar yarın akşam gidecek:
Sen giden yolcuyu teşyi'e koşarken şimdi,
Gittiğin gün de kalanlar seni teşyi edecek.

★

Bir gül açmıştı hazan akşamı bahçemde benim,
Karlar altında solup gitti kışın bir demde.
O gülün hasreti dört mevsime hicrân oldu;
Ne bahar kaldı, ne yaz, gayrı gönül bahçemde!

Kubbeattı Meadeccî mecumması, 4/1/1, 1975 is tanbu?

MÂHİR HOCA'DAN İZLER

M. Uğur Derman

Zannederim 1949-50 ders yılıydı; Haydarpaşa Lisesi'nin iki kat sığabilecek kadar yüksek, bisikletle dolaşılacak kadar uzun koridorlarından, orta yaşlı, babacan tavırlı bir şahsın sür'atli ve yalpalı adımlarla geçtiğini görmeye başladık. Muhakkak ki, mektebe yeni tâyin olunan hocalardandı. Hüviyetini merak edip öğrendim mi, hatırlamıyorum. Vaktâ ki, ders yılının nihâyetine geldik; kapanış münâsebetiyle yapılması mu'tâd olan toplantıda, talebenin bir kısmı —sık sık dinlemek mazhariyetine eriştiklerini sonradan öğrendim— “Hocamızı isteriz! Mâhir Bey'i isteriz!” diye bağırıştılar. İdârecilerin de ricâsıyla, koridorlarda rastladığımız o beşûş'çehrelî zât yerini aldı ve İstiklâl Marşı'mızı inşâd etmeye başladı. Aman Yârab-bi! O ne çağlayıştı, lisenin büyük orta avlusunu ne gür ve erkekçesine dolduran bir okuyuştu... Kulaklarımda Ezân'dan sonra en çok yeri olan bu millî şâheseri, hem de ezbere bildiğim hâlde, o güne kadar meğer ben hiç anlamamışım! Sanki Âkif merhum, şiirini henüz yazmıştı; adının Mâhir İz olduğunu öğrendiğim bu heyecan dolu edebiyat hocası da ilk defâ bize tâlim ediyordu... Bir uğultu, bir alkış tufanı... Bunun üzerine —gaaliba— “Çanakkale Şehidlerine” de aynı coşkun edâ ile okundu. İşte, rahmetli Hoca'yı ben böyle bir sahne içinde tanıdım ve ona kalben bağlandım.

MAHİR İZ

(1895-1974)

Muhterem Okuyucularımız,

Bültenimizin geçen sayısı ile başlattığımız, camiamıza emeği geçenlerle ilgili Ek hazırlama uygulamamızı bu sayımızda da sürdürüyoruz. Celal Hoca ile ilgili ekin sunuşunda işaret ettiğimiz, hizmetleri ile numûneleşen şahsiyetlerden biri de hiç şüphesiz Mahir İZ hocamızdır. Gerek İmam-Hatip okullarında hocalık ve idarecilik yaparak, gerekse sohbet ve yayınlarıyla bu camianın insanların maddi manevi eğitimlerine katkıda bulunarak haklı bir takdir kazanmış ve hafızalarda yer edinmiştir. Bunun neticesinde zaman içerisinde hocamızla ilgili olarak gerçekleştirilen anma toplantıları, çeşitli yayın organlarında yayınlanan yazılar ve özel sayı gibi hayırla yad etme faaliyetleri cümlesinden olmak üzere biz de vakif olarak hocamızı bir kez daha rah-

metle anmak istedik. Bunun için yakın talebelerinden Prof.Dr. Osman ÖZTÜRK 'le ilginizi çekeceğini umduğumuz bir röportaj yaptık. Bu vesile ile Prof.Dr. Osman ÖZTÜRK'e teşekkür etmek istiyoruz. Yine ölümünün (1974) 19. yılında Mahir İZ hocamızı bir kez daha rahmetle anıyoruz.

Birinci Ek camiamızda geniş ilgi gördü ve vakfımıza bu tür çalışmaların devamı yönünde teşvikler iletildi. Bu sayımızın da aynı ilgiye mazhar olacağına inanıyoruz. Önümüzdeki dönemde de bu türden çalışmalarını sürdürmeye gayret edeceğiz.

Bu düşüncelerle ilgi ve katkılarınızı bekliyor, hepinize selamlarımızı sunuyoruz.

ENSAR VAKFI HABER BÜLTENİNİN ÜCRETSİZ EKİDİR

Sahibi
Ensar Vakfı
Adına
Ahmet Şişman

Yayın
Danışmanı
Fahil Solak

Röportaj
A. Emin Çimen
Dizgi-Grafik
Arif Yurtseven

Baskı
Eramat
507 99 25

Temmuz- Ağustos 93
Süleymanlıye Cd. 11
Süleymanlıye / İstanbul
Tel: 527 49 47